

PÁLL SZILÁRD

A vadon szava

Tóth Dénes fél életét gyakorlatilag kutyák között töltötte. A Kertvárosban volt postás, a Tatár úton és környékén.

Amikor délelőttönként megjelent körzetében, alig látott egy-két emberi arcot az utcákon, csak a házak kertjében szabadon engedett kutyákkal találkozott, vadul csaholó ebekkel, a házak négy lábú, élő riasztóival, akik miután kiszagolták, addig ugattak, míg el nem tűnt a ház elől. Ha valamelyik címre küldeményt hozott, az külön izgalmat jelentett az ő számára meg a kutya számára egyaránt. A kutya hozzászokott, hogy a járókelőket a kert sarkáig kíséri, aztán azok továbbállnak; csak hogy a postás nem gyalogolt azonnal tovább, ráadásul még a postaládát is zörgette leveleivel: több se kellett a fenevadnak! Eszelősen, még hangosabban ugatott, a földet, a kerítést kaparta, hogy közelebb, még közelebb kerüljön a jövevény torkához, Dénes pedig, annyi mindenfélét hallott már, sohasem tudhatta, nem szakad-e a kerítés, az állat nem pördül-e ki a járdára, nem ugrik-e rá ijedtében-dühében? Ember sincs a közelben, aki megvédené.

A házak lakóit csak elvétve ismerte, nevüket is folyton összekeverte, csak néhány, mindig az ablakban bámészkodó nyugdíjasról tudta, ki az, de ha rosszra fordult az idő, ők is visszavonultak meleg takaróik alá, olyankor még köszönni sem volt kinek. A kutyák viszont nem bújtak el sohasem. Tombolhatott a szél, szitálhatott az eső, ott vártak rá mindig, a kert aljában és ugattak, fogukat vicsorították, mindenre elszánt, vészjósló pofával.

Néhány év után már ismert minden kutyát a körzetében. Mikor például a Tatár u. 32-es számot megpillantotta a borítékon, már tudta, hogy egy fekete doberman korcs vár majd rá, s míg ő a postaládával ügyködik, szemét le nem veszi róla, hátsó lábát nekiszegzi a földnek és vár ugrásra készen. Tudta, hogy az 50-es szám alatt három vizsla fog koncertezni, hangorkán várja a 40-es, 37-es szám előtt is; a Török utca 9-es szám előtt két farkaskutya mutogatja agyarait, és a szűk udvaron dühösen ugrál neki a vastag betonkerítésnek. És amikor valamelyik ház elé ért, és nem fogadta a már várt tegnapi, tegnapelőtti zengedelem, megállt, és körülkémlelt a kertben: mi történt? Mi ez a csend? Megdöglött a ház őre, vagy csak beteg?

Reggelenként Dénes fél ötkor kelt. Szokásává vált, hogy miután megmosakodott és felöltözött, forró citromos teát készít magának, kinyitja az ablakot, és a friss hajnali levegőből mélyeket szippantva kortyolja teáját. Fél ötkor még csak ébredszik a város, a kocsiforgalom is gyér, villamos is csak ritkán dübö-



rög végig a főúton. A kutyák viszont rendszerint korán ébredtek, hangjuk átszűrődött a távoli utcák messzeségéből, és még a szemközti fákon csiripelő madarak hangját is túlharsogták. „Kutyaugatással van az életem körülbasztázva”, állapította meg Dénes, de aztán rájött arra, hogy másféle hangok ezek, mint amilyeneket a Kertvárosban hall: ezek a kutyák nem valami ellen, hanem egymásnak ugatnak. Nem is ugatás ez, hanem beszélgetés. Egymáshoz szólnak. Az egyik reggel elhatározta, lajstromba veszi őket: tizenkét kutyahangot számolt össze, neveket adott nekik, számokat, növekvő sorrendben, és egy idő után már azonnal tudta, hogy most a hetes számú ugat, most az ötös, a tízes két hétig hallgatott, és a körzetében eltöltött sokévi tapasztalata után már nem csak a hangokat volt képes megkülönböztetni egymástól, hanem már azt is meghallotta, melyik a kan és melyik a szuka, hány éves lehet az egyik, és hány a másik, anélkül, hogy bármelyiküket valaha is látta volna!

A felismerés, hogy a kutyahangok között ennyire jól tájékozódik, megnyugtatta. Lassan félelme is elmúlt, ha körzetében járt: az ugatás hangszínéből rájött arra is, melyik kutya fél, melyik a bátor, melyik volna eléggé bolond ahhoz, hogy torkának ugorjon. Olykor fogát vicsorította ő is, máskor meg csak morgott, sejtelmesen, vészjóslóan, volt úgy, hogy úgy látta, az a jó, ha csitítgatja a nekivadult ebet. Roppant büszke volt arra, hogy ő, kinek gyerekkorában nem volt kutyája, egyetlen ebet meg nem érintett egész életében, eligazodik közöttük, és uralkodik rajtuk.

Mikor az egyik reggel azt is érteni vélte, amit a kutyák beszélnek, a végkifejletet elkerülni már nem lehetett.

„Hatalmas csontot haraptam”, ugatta az egyik, a 14-es, másfél éves, nőstény farkaskutya. „Hatalmast, hatalmasat”, ismételte folyton, és Dénesnek kétsége sem volt afelől, hogy jól érti, amit a kutya mond. Egyszerű dolgokat közöltek egymással a kutyák: az ételről, a közösülésről, a gazda figyelmességéről ugattak, és azt a kevés dolgot ismételték a végtelenségig, Dénes pedig fülét a hangok irányába fordítva ült, kezében a teáscsuporral, alig-alig mozdulva, hogy minél több részletet elcsípjén társalgásukból.

Néhány héttel később, szokásos napi útvonalán, a Tatár és a Só utca sarkán haladt el. Mint mindig, a Só utca 1-es szám alatt lakó testes kuvasz előtűnt a nagy kert kissé elhanyagolt pázsitján, és hangosakat vakkantva csattant neki a kertvégi drótkerítésnek, majd fogát vicsorítva ugatott feléje.

Dénes megállt, hallgatta, és egyszer csak megértette, amit a kuvasz ugat. „Megeeszlek, te pék, megeeszlek, te pék” – ezek voltak a szavai, és egy pillanatra, a vérig sértett Dénesnek a dühtől még a lélegzete is elállt. Évek óta sértegeti őt ez a dög, péknek nevezi, és neki fogalma sem volt eddig róla! Előrehajolt, érezte, izmai megfeszülnek, tüdeje megtelik friss levegővel.

„Én nem vagyok pék” – ugatta vissza, még hangosabban, még dühösebben.

A kuvasz elhallgatott. Hang sem jött ki többé a torkán, csak bámulta a postást. Dénes pedig felegyenesedett, majd ismét előrehajolt. Fiatalosnak, ruganyosnak érezte testét. Ahogy ott állt, előrehajolva, a föld mágnesként vonzotta tenyerét. Négykézláb ereszkedett, és a föld közelsége, a földbe kapaszkodó keze és lába a biztonság soha nem tapasztalt érzetét keltette benne. De még mindig zavarta valami. Előbb a nadrágövéhez erősített, levelekkel, újságokkal teli táskáját csatolta le, majd a karját-hónalját szorító kabátját dobta le magáról. Aztán megiramodott, úgy ahogy volt, négykézláb, a Tatár úton végig.

A humorista bánata

Hosszú éveken át, minden reggel nyolc óra harminckor D., a humorista, beült a Fehér úti fodrászüzletbe borotválkozni. A szék akkorra már ott állt, üresen, Torockai pedig már előkészítette a kellékeket, a borotvahabot, a pengét, a kétféle arcvizet, a fertőtlenítőt és az illatosat, és ha D. néhanapján egy, vagy két percet késett, már sűrűn nézte az órát, az ajtót, nem történt-e valami baj, hiszen ha nem tudott jönni, D., mindig előre szólt.

A borotválkozás napi félórát vett igénybe, hetente egyszer, mikor Torockai a humorista haját is megigazította, valamivel többet. D. megérkezett, levette kabátját, beült a székbe, és néhány szóban elmesélte, mi minden történt előző nap a szerkesztőségben, kivel találkozott, mik lesznek aznapi teendői, lesz-e fellépése valahol. Aztán a borbély következett: ő is elmondta, mekkora forgalmat zártak tegnap, miféle csodabogár kliensek jártak az üzletben, s miután végzett a beszámolóval, feltette a várva várt kérdést: „hát ezt, hallottad-e fiam?” és következett a nap vicce, amin aztán nagyot nevetett a humorista, a fodrászok, a vendégek, Torockai pedig büszkén pillantott körül, hogy lám, megint sikerült megnevetetnie híres vendégét.

A humorista számára örök rejtély maradt, honnét szedi az öreg a sok viccet, hiszen amikor továbbadta azokat, kollégái, barátai is gyakran fejüket rázták, mondván, hogy ők is most hallották először. Frissen, jókedvűen lépett ki a fodrászüzletből, jókedve egész nap kitarzott, dőltek belőle a jobbnál jobb tréfák, poénok, estefelé pedig már a következő találkozó járt a fejében, milyen vicceket találjon ki reggelre, hogy ő is megnevettesse borbélyát, és el sem tudott aludni addig, amíg eszébe nem ötlött valami új.

Néha Torockait nagy mesélő kedvében találta; mikor az öreg megkérdezte: „azt ugye tudod, fiam, hogy én még az apádat is beretváltam?”, D. már tudta, zaftos történet következik a régi szép időkből, amikor még Torockai fiatal siheder volt, és bomlottak utána a lányok. D. ilyenkor behunyta szemét, saját fiatalkora, gyerekkora járt az eszében, mikor szobája ablakán a körúton sétáló



lányokat bámulta, míg anyja meg nem jelent a szobában és vissza nem parancsolta az ágyba. Apád tanú lenne rá, ha élne – folytatta Torockai, és olyankor egy hang derengett fel D. emlékezetében – az arcra nem emlékezett már –, apjának dallamos hangja, amint anyuval beszélget, az iskola felől érdeklődik, a barátokkal vitázik kint, a konyhában, és suttogóra vált, mikor a nyugati adókon híreket mondanak.

A fodrászatban hallottakat D. néha lejegyezte, megírta, átdolgozta. Egy ideig még egy állandó rovata is volt a lapnál, *A borbélyom meséli...* címmel, és fellépéseiben, mikor elhangzott: borbélyom mesélte, hogy ... a közönség már tudta, valami egészen eredeti következik, hatalmas csattanóval. Torockai is roppant büszke volt országos hírű kliensére. Egész nap a reggel fél kilenc és kilenc között történeteket ismételte a székében beülő ügyfeleknek unalomig, hogy milyen poént sütött ő el aznap, milyen a művész úr, miről beszélgettek, mi minden történik az írói berkekben, ha pedig új, az üzletben még soha nem járt vendég érkezett, nem fotókat, frizurákat mutogatott a jövevénynek, hogy nézze, ilyeneket készíték én, hanem a fiókból, a fésűk, hajkefék kelléktárából előhalászta D. vicclapjának valamelyik példányát, és a humorista rovatára mutatott:

– Látja, kérem, a borbély, akiről itt szó van, az én vagyok!

Ahogy teltek az évek, és Torockai elérte a nyugdíjas korhatárt, előbb hat, majd napi négy órát dolgozott. A munkát nem hagyta abba egyetlen napra sem: unatkozott otthon, kellett neki a társaság. Halála napján is dolgozott, délben hazament, megebédelt, lefeküdt, elszenderedett és többé nem kelt fel. Úgy halt meg, mosollyal az arcán, mesélte D.-nek Torockainé; talán halála pillanatában is valami jó viccen járt az esze.

Az öreget eltemették, elbúcsúztatták, hetek teltek el, D. viszont nem lelte helyét.

Reggelenként, mikor hazulról elindult, olykor órák hosszat kóválygott céltalanul, s mikor kérdezték, mégis, merre járt, nem tudta megmondani maga sem. A Fehér utcai fodrászatba többé soha nem tette be a lábát. Felesége, ismerősei új helyeket ajánlottak, neki viszont nem tetszett egyik sem, inkább maga borotválkozott; a gép azonban irritálta arc bőrét, a pengével pedig össze-vissza vagdosta arcát, dühösen panaszkodott, mennyire tehetetlen, majdnem ötvenéves, és még borotválkozni sem tud rendesen, hiszen míg Torockai élt, ha elutazott valahová, az első dolga az volt, hogy fodrászüzletet keressen a környéken, ha pedig nem talált, meg sem borotválkozott, hazaérkezésekor Torockainak kellett eltüntetnie a többnapos borostát.

Kedvetlen volt, ötlettelen, bent a lapnál is alig vették hasznát. Fellépéseit lemondta, és megkérte a főszerkesztőt, engedje el szabadságra, kimerült, nem érzi jól magát.

– Elveszítettem humorérzékemet – panaszkolta feleségének –, egyszerűen kipárolgott belőlem. Semmi, de semmi nem jut eszembe.

Előbányászta régi jegyzeteit, de sápatag, szájalmas írások kerekedtek belőlük, egy valamirevaló szellemességet sem volt képes magából kifacsarni. Majd könyvtárnyi gyűjteményéből saját, meg kollégái írásait olvasta újra, hátha ezekből merít ihletet, de száraznak, unalmasnak találta mindet.

Az egyik éjszaka másfajta ötlete támadt. Kivonult a konyhába, papírlapot, tollat vett elő, és egy elbeszélést kezdett el írni. Egy magányos öregemberről szólt a történet, aki felesége emlékével él lakásában, s ha kimegy az utcára, mindenki csak nevet rajta, mert esetlen, ügyetlen és szaga van. A megrajzolt figura Torockaira emlékeztette, noha Torockai nem volt sem esetlen, sem ügyetlen, magányos sem volt, imádta a társaságot. Mégis őrá emlékeztette D.-t.

– Ez a legjobb, amit valaha írtál – mondta a felesége –, küldd el valahová.

– Nem tehetem – felelte D. –, mit mondanak majd az olvasók, a kollégák, ha én ilyeneket írok? Milyen humorista az, aki ilyen szomorú dolgokat ír?

Elrakta írását, de másnap ismét végigolvasta, belejavított. Aztán harmadnap ismét. Végül talált egy álnevet (anyja leánykori nevét), kinézett egy irodalmi folyóiratot (ahol még sohasem publikált), és elküldte az elbeszélést, aztán meg csak a postát figyelte, napról napra fokozódó izgalommal, mint kamaszkorában hajdanán, mikor első humoreszkjeiről várta a híreket.

